

pääw pääwalt kosutada, siis wast võib foolist oodetut tulu tulla. — Mõistmata lugemine ei või kedagi targema rahwa kannule aidata, ega meid eluteel sammu laugemale wiia, kui meie ööpimeduses üleskaswanud eelkäijad olid seisnud. Aga kes lapsepõlves osawalt mõtlema õpinud, se võib hiljemine elus mitmest kohast oma õpetusele lisa leida ja kõik tööd paremine korrale toimetada, kui üks pimeas kotis kaswanud loom. — Sagedast on juba foliasjade puuduste rääkimisel neile, kes parandamist soowivad, teiselt poolt wast hüütud: „Teie tahate meie põllumeestest tuuderitud mehi teha!“ Niisugust pöödrast mõttet ei ole ial meil pähä tulnud, ega võiks kaa sündida, kui meie küla ja kihelkonna foolid kõige täielikumalt oma seadust jõuaksid täita, nii wäha kui põllumehele tuuderitut mehe tarfust waja lähaks. Meie ei taha foolidest midagi suuremat, kui et iga põllumees nende läbi, olgu tema koha omanik, rentnik, sulane ehk päiline, nii palju waimu äratamist leiaks, et tema kui mõistlik loom omad asjad oskab toimetada. Waabriku wormis walatud õpetused, mis massina pähä aetakse, ei või seda kasu kellegile tuua, sellepärast meie niisuguse õpetuse wiisi wasta kõigest wäest sõdime. — Et kõik rahwa õpetus kristliku põhja peal peab seisma, ei lähä wist kedagi salgama ega laisma, kui riistiusk mitte suutunnistuseks ei jää, waid nõnda elawaks lähab, et ta igas kohas tegudes wälja paistab.

Meie ei tohi siin weel foolidest lahkuda, waid peame paar sõna walearwamise kohta rääkima, kui ei peaks talurahwal fogunist wõimalik olema, laste karjaskäimiset läbi saada. Kogukondades elab igal pool wanu

ja fiduri terwisega inimesi, kes põllutööd enam ei jaks teha, aga karjatse ammetid võiksid pidada, ja endale igapäawast leiwapalusest teenida, mis palju mõnufam oleks kui sandikotiga ühe ukse eest teise rändada, ehk teede ääres hommikust õhtuni wedeleda ja mõõdaminejate käest kopikaid kofkuserjada, mis eamnist kõrtsideesse lähawad. Ehk, kas meie päiwil talurahwas pisusest karjatse palka ei jõuaks tasuda? — Jah, kostawad mõningad, palgamaiskmine ei ole siin ainuke asi, suurem finnitus tõuseb sest, et meie talurahwas kõik külades ei ela, seal leitakse palju üksikuid peresi, kellel maks rängaks lähaks, kui iga pere enesele ise karjatse peaks palkama. Seda võiks wäga arwast tarwis olla. Suurem osa üksikud pered seisawad ligistiku koos, nõnda et mitme pere kari võib ühendatud ja ühe karjatse hooleks antud saada. Nooremaid lapsi, kes weel foolis ei käi, leitakse igas peres, need võiksid hommikul ühte määratud paika lojussed karjatse ette saata, ja karja tulemise aeal jälle koju ajada. Kui lojuste karjas käimise aeg waremalt nädal enne Süripääwa alustaks ja hiljemine keel Oktobri kuuni wältaks, se teeks kuus kuud, aga et fool nimetatud aeal kolm kuud puhkab, esimesest Jaaniku pääwast kuni esimese Nihkli kuu pääwani, kus lapsed priid on, siis ei tuleks karjatse palka enam maksta kui kolme kuu eest, mis wistist kedagi lapse wanemaid ei koormaks. Arwame selle wasta tulu, mis kolme kuune fooli õpetuse pikendus meie lastele teeb, siis võib iga mõtleja aramõista, et meie karjatse palgaga ja pisuse maksuga foolmeistrile lastele jäädawat